

UN SUFIX ÎN RETRAGERE: *-ELNIC*

CAROLINA POPUȘOI

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” al Academiei Române, București

1. Preliminarii

Una dintre particularitățile limbii române, în cadrul limbilor romanice, o constituie prezența lexemelor organizate cu sufixul *-elnic*. Întrucât în română nu există studii care să trateze separat afixul de față, am considerat oportună o examinare a fenomenului.

Sufixul *-elnic* (cu variantele *-ealnic*, *-ălnic*) face parte din aceeași serie cu afixele *-alnic*, *-ilnic* (cu varianta *-ălnic*) și *-olnic*¹. Dintre aceste afixe, cel mai productiv se constată a fi sufixul *-elnic*, urmat de *-alnic*, ultimele fiind însă extrem de ineficiente în procesul de formare a cuvintelor din limba română², chiar și la nivel dialectal.

Dată fiind apartenența la aceeași serie afixală, elementele de derivare amintite au în comun o seamă de particularități, cum ar fi: obârșia, tipul structurii, clasele morfologice formate cu ajutorul lor și, parțial, registrul de utilizare.

2. Originea sufixului *-elnic*

În lucrarea lui G. Pascu, *Sufixe românești*³, în care se abordează etimologia sufixelor din limba română, afixul în discuție apare la erată, cu mențiunea ca având proveniență slavă⁴. Acest aspect presupune existența în română a unor împrumuturi slave, organizate în aceste limbi cu sufixul *-elnic*, care, detașându-se ulterior de la rădăcina lexemului slav, a servit la crearea derivatelor românești.

Pentru a proba acest fapt, am excerptat din DLR, MDA și din DEX lexemele uzuale, date drept împrumuturi din slavonă, și analizabile cu sufixul *-elnic*. Astfel, în DEX și în MDA, am găsit 3 împrumuturi din această categorie (*jertfelnic*⁵ s. n. „masă destinată aducerii jertfelor la păgâni”; „(în Biserica creștină) masă din altar, așezată în colț, în dreptul ușii din stânga, pe care se pregătesc sfintele daruri”; *molitvelnic* s. n. „carte de ritual ortodox, care cuprinde o serie de rugăciuni”; *pomelnic* s. n. „listă cu numele persoanelor, în viață sau decedate, pe care le pomenește preotul la slujbe sau în rugăciuni”), iar, în DLR, am întâlnit 4 împrumuturi (cele 3 din DEX și *vremelnic*, *-ă*, adj., adv. „care durează puțin timp; temporar,

¹ Despre conceptul de *serie* vs *variantă*, vezi Rădulescu Sala (2015: XXIX-XXXII).

² Sufixe din urmă au însă un potențial deosebit în limbile slave, fapt explicabil prin proveniența acestora.

³ Vezi Pascu (1916: 429).

⁴ Vezi și Hristea (1968: 39).

⁵ Când însă lexemul *jertfelnic* are valoare adjectivală (cf. *iubire/slujire jertfelnică*), credem că acesta este derivat în limba română din *jertvă* + suf. *-elnic*.

provizoriu”). La prima vedere, lucrurile par clare. Dacă însă examinăm cu atenție forma împrumuturilor, constatăm că acestea sunt structurate cu sufixele *-i(n)nikŭ*, *-(i)enŭnikŭ*, și nu cu *-elnikŭ*. (Cf. *jertfelnic* < slv. *ž(e)rŭtvŭ(n)nikŭ*¹, *molitvelnic* < slv. *molŭtvŭ(n)nikŭ*, *pomelnic* < slv. *pom(i)enŭnikŭ*.) Acest aspect ar putea duce la supoziția că sufixul *-elnic* a apărut pe teren românesc, prin disimilarea $n-n > l-n^2$. Abordarea de mai sus ar fi întărită și de faptul că primele atestări în limba română ale împrumuturilor de față au în secvența sufixală consoana *n*, ca în slavonă. Spre exemplu:

- (1) *Cu aceste ziceri ... diaconul să facă închinăciune înaintea sfântului jărtăvnic* (a. 1570) Coresi, *Liturghierul...*, 13^l/14. vs *Rugăciunea pentru sfântul jertfelnic spurcat de eretici* (sec. al XVII-lea) *Un fragment...*, ap. [BRV I], 28.
- (2) *Molitvenic rumânesc* [Titlu] (a. 1564) Coresi, *Fragment...*, 249, ap. TDRG. vs *Cere-n grab-un molitfelnic și începe a-i citi* (a. 1847) Pann, *Povestea...*, 65/21.
- (3) *Am scris și pe răposatul frate nostru Pătru la pomeanic în svânta mănăstire* (a. 1600), în Chivu (ș. a.), *Documente...*, 138. vs *Din pomelnicul vieții i-au stins* (a doua jum. a sec. al XVII-lea) Kogălniceanu, *Cronicele...* [LET. I], 105, ap. TDRG.

Cât despre lexemul *vremelnic*, *-ă* adj., adv., se pare că acesta nu este un împrumut, ci un calc lexical de structură după vsl. *vrĕmeninŭ*, unde doar rădăcina din slavă *vrĕm* a fost împrumutată, iar sufixul slav *-enŭnŭ* a fost echivalat, în primele texte românești, cu sufixul *-enic*, iar, mai apoi, cu *-elnic*, ca urmare a avântului pe care acesta din urmă l-a cunoscut în limba veche³. Spre exemplu:

- (4) *Fu mie a nu băga în seamă pre ceste vreme nice* (a. 1648) *Chrestomație...*, 131/19. vs *Bine este a petrece cu îndrăzneală această vremelnică viață* (cca. 1772) *Etiopice*, 32/10.

Pe lângă slavonismele discutate, am mai găsit în dicționare și alte împrumuturi slave (însă neuzitate), structurate cu sufixele *-i(n)nikŭ*, *-(i)e(nŭ)nikŭ*. Spre exemplu: *humelnic/hamelnic/homelnic* s. m. (înv.) „jîtnicer” < vsl. *homenikŭ*, pol. *humiennik*; *măzde(a)lnic* s. m. (înv.) „mituitor” < vsl. *mĭzdŭnikŭ*⁴; *stălpelnic* s. m. „pustnic care trăia retras pe vârful unui munte; stălpnic” < slv. *st(ŭ)lpŭnikŭ*; *tămâielnic/tămâiernic* s. n. „vas de metal sau de lut în care se arde tămâie; cădelniță, cățuie” < slv. *tŭmĭenŭnikŭ*.

Cu toate acestea, sunt și aspecte care susțin originea slavă a sufixului *-elnic*. Pe de o parte, întrucât slava veche nu mai constituie o limbă vie, este dificil de a stabili dacă lexemele *ž(e)rŭtvŭ(n)nikŭ*, *molŭtvŭ(n)nikŭ*, *pom(i)enŭnikŭ* și *homenikŭ*, *mĭzdŭnikŭ*, *st(ŭ)lpŭnikŭ*, *tŭmĭenŭnikŭ* nu au cunoscut, sporadic, și varianta cu afixul *-el(i)nikŭ*, dicționarele limbii slave vechi înregistrând doar formele uzitate, adică cele cu sufixele *-i(n)nikŭ*, *-(i)e(nŭ)nikŭ*.

¹ Lexemele din slavonă (și din limbile slave) de aici (și de mai jos) sunt după: DLR (2010), Miklosich (1885), Дьяченко (2009), Scriban (1939), Семенов (2003).

² Vezi Graur (1929: 37).

³ Lexemul *vremelnic* ar putea fi însă tratat ca având dublă etimologie: (1) calc de structură morfematică după slavă și (2) derivat românesc din *vreme* + suf. *-elnic* (deoarece ambele elemente derivative sunt independente și cunoscute în română).

⁴ În DLR (2010), lexemul este tratat însă ca fiind derivat pe teren românesc din *măzdi* „a mitui” + suf. *-elnic*.

Pe de altă parte, existența în română a câtorva împrumuturi neuzuale din slavonă sau din limbile slave, organizate în aceste idiomuri cu sufixul *-el(i)nik(ŭ)*, este un argument esențial în confirmarea obârșiei slave a afixului de față. Spre exemplu: *juvelnic* s. n. (reg.) „construcție de scânduri, nuiiele sau stuf, folosită pentru păstrarea peștelui viu în apă; unealtă de pescuit confecționată din plasă sau din nuiiele, în formă de coș sau sac” < bg. *živelnik* < vsl. *živŭ* „viu” + suf. *-elnik*; *procelnic* s. m. (înv.) „slujbaş în cancelaria domnească, având atribuția de scrib”¹ < slv. *pročelnikŭ* < slv. *pročitati* „a citi” + suf. *-elnikŭ*; **pustelnic*² s. m. (înv.; reg.) „pustnic” < ucr., pol. *pustelĭnik* < slv. *pousti(n)nikŭ* „pustnic”; *socelnic*³ s. n. (la pravoslavnici) „ziua dinaintea Crăciunului sau a Bobotezei, când, după ajunare, se gustă colivă preparată cu suc (ulei) de semințe (mac, migdale, nuci)” < slv. *sočelĭnikŭ* < vsl. *sočivo* „mâncare din cereale sau din leguminoase (preparată cu suc de semințe)” + suf. *-elĭnikŭ*.

Așadar, faptul că sufixul *-elnic* apare în slavonă și în unele limbi de origine slavă ne determină să conchidem că acesta provine, totuși, din limbile în discuție. De asemenea, deoarece sufixul *-alnic* (care face parte dintr-o serie afixală cu *-elnic*) are origini slave certe⁴, acest aspect ne permite să afirmăm, prin analogie, că și sufixul *-elnic* are aceeași etimologie⁵.

Prin urmare, lexemele de tipul: *jertfelnic* s. n., *molitvelnic* s. n., *pomelnic* s. n., *humelnic/hamelnic/homelnic* s. m., *mâzde(a)lnic* s. m., *stâlpelnic* s. m., *tămâielnic* s. n. constituie împrumuturi slave, adaptate prin disimilație. Cât despre disimilarea consoanelor *n-n* > *l-n* din împrumuturile de față, se pare că fenomenul a avut loc, izolat, în slavonă/slava veche și, frecvent, în limbile slave (vz. *pustelnic* „pustnic” < ucr., pol. *pustelĭnik* < slv. *pousti(n)nikŭ* „pustnic”). Ulterior, prin preluarea și prin încetățenirea slavonismelor/slavismelor structurate cu sufixul *-elnic*, acestea au servit ca model pentru crearea derivatelor românești⁶.

Există însă opinii că sufixul *-elnic* s-ar fi putut crea și pe teren autohton⁷. Această constatare decurge din prezența în limba română a unor lexeme care ar avea proveniență deverbală. În astfel de cazuri, afixul *-elnic* reprezintă o contaminare între sufixele *-eală* și *-nic* (vz. *infra* 6a). În general, este dificil de făcut o distincție netă între derivatele din această categorie și cele de origine verbală⁸.

În linii mari, considerăm că sufixul *-elnic* este de sorginte slavă, însă, în anumite situații, se poate admite ca acesta să se fi constituit și în limba română: „Il apparaît donc que si, pour l'ensemble des faits, on peut affirmer que *-elnic*... viennent du slave, dans chaque cas pris à part, il est toujours possible de retrouver une formation de date roumaine” (Graur 1929: 39).

¹ În DLR (2010), lexemul *procelnic* are o explicație vagă [cf.: „(înv.) slujbaş în cancelaria domnească (cu atribuții nedefinite mai îndeaproape)”. Sensul „scrib” este atestat la Miklosich (1963), concordând cu semantismul radicalului, dar și cu cele câteva citate din DLR (2010).

² În limba română, este consemnat doar verbul *a pustelnici* „a pustnici, a sihăstri”, vezi Pamfile (1914: 140). Fiind o atestare regională, există probabilitatea ca acesta să se fi format direct de la un eventual subst. rom. **pustelnic* (analog cu *schitelnic*), și nu de la subst. ucr. *pustelĭnik* „pustnic”.

³ Împrumutul este întâlnit la lipoveni. Vezi <http://rusii-lipoveni.wikispaces.com/wiki/changes>.

⁴ Vezi Pascu (1916: 337), Graur (1929: 39), Dimitrescu (1978: 96).

⁵ Printre altele, românescul *pomelnic* are ca echivalent în limba rusă, pe lângă cuvântul moștenit din slavonă *помянник*, și lexemul *поминальник* (existent și în ucraineană) (< vb. rs. *помянуть* „a pomeni” + suf. *-альник*), fiind structurat cu sufixul *-alnic*, sub influența terminației infinitivale *-ать*.

⁶ Primele atestări ale împrumuturilor în forma *-elnic* sunt slavonismele uzuale *jertfelnic* s. n. și *pomelnic* s. n., acestea datând din a doua jumătate a secolului al XVII-lea, perioadă în care apar și primele derivate românești organizate cu sufixul *-elnic*.

⁷ Vezi Graur (1929: 38), Hristea (1968: 40), Graur (1969: 330).

⁸ Vezi Hristea (1968: 40).

3. Structura sufixului *-elnic*

Din punct de vedere formal, sufixul *-elnic* (alături de cele din aceeași serie) se prezintă drept un afix compus¹, fiind rezultatul îmbinării a două sufixe simple. În lingvistică, termenul de *sufix compus* este cunoscut și sub denumirea de „sufix extins/lărgit”². Trebuie spus că, și în limbile slave, elementul de derivare în discuție are aceeași valoare de afix compus, unde suf. *-el(i)nik(i)* < suf. *-el(i)* + suf. *-nik(i)*. Astfel, afixul *-elnic* din română este structurat din sufixele simple *-el* și *-nic*³. Când însă lexemul cu afixul de față este derivat dintr-un substantiv deverbal, atunci suf. *-elnic* < suf. *-eală* + suf. *-nic*⁴. În ambele cazuri, aglutinarea celor două sufixe face ca afixul *-elnic* să fie perceput ca o formațiune sufixală unitară, independentă în procesul analizei morfematice.

4. Derivate cu sufixul *-elnic*

În limba română, sunt în jur de 180 de lexeme structurate cu sufixul examinat aici. Din atestările date în DLR, MDA, TDRG și de Ursu și Ursu⁵, constatăm că primele formații pe teren românesc cu sufixul *-elnic* au apărut pe la mijlocul veacului al XVII-lea [vz.: *brobode(a)lnic*⁶ „broboadă; văl de mireasă”, *dvore(a)lnic* „curtean”, *price(a)lnic* „certăreț, cârcotaș; gălcevitor”, *pripe(a)lnic* „pripit”, *scute(a)lnic*¹ „țaran care era scutit de plata birului domnesc, în schimbul unor obligații suplimentare (de obicei militare) față de domnie sau față de stăpânul moșiei; scutnic”, *vrăjelnic* „vrăjitor”]. De la secol la secol, productivitatea și gradul de utilizare a afixului *-elnic* este în creștere, apogeul atingându-se în veacul al XIX-lea. După această perioadă, sufixul cade în desuetudine, fiind înlocuit, în limba standard, de sufixele echivalente active.

În limba română, sufixul *-elnic* este consacrat derivării adjectivelor, substantivelor și, mai rar, adverbilor. Adesea, adjectivele din această categorie se pot substantiviza, iar substantivele cu trăsătura [+ Animat] se pot adjectiviza.

a) Derivate adjectivale: *apropielnic*, -ă „apropiat, accesibil”, *bătăielnic*, -ă „care se bătaie; care nu stă locului”, *bosomelnic*, -ă „care se bosumflă; bosumflat”, *boțelnic*, -ă „care face năzbătii, boațe”, *buldușelnic*, -ă „scociorător, scormonitor”, *cârtelnic*, -ă „cârtitor”, *cotelelnic*, -ă „care caută mult după mâncare”, *cuvântelnic*, -ă „convingător, concludent”, *(ne)despărțelnic*, -ă „(in)separabil”, *dezvinovelnic*, -ă „dezvinovățit”, *doselnic*, -ă „dosnic, ascuns”; (fig.) „perfid”, *favorelnic*, -ă „favorabil”, *făptelnic*, -ă „real, efectiv”, *firelnic*, -ă „natural, firesc”, *frățelnic*, -ă „frățesc”, *incepelnic*, -ă „de origine; originar”, *lucre(a)lnic*, -ă „util; pragmatic”, *lumelnic*, -ă „lumesc”, *mortelnic*, -ă „mortal”, *nădăjduielnic*, -ă „nădăjduitor”, *nuntelelnic*, -ă „nupțial, nuntesc”, *pădurelnic*, -ă „forestier”, *(ne)părtelnic*, -ă „(ne)părtinitor”, *pâlpâielnic*, -ă „care pâlpâie”, *(ne)plutelnic*, -ă (despre ape curgătoare)

¹ Vezi Pascu (1916: 429), Graur (1929: 38), Iordan (1943: 170), Hristea (1968: 39), Graur (1969: 330).

² Vezi Graur (1969).

³ Pascu (1916: 429), deși îl tratează pe *-elnic* ca sufix slav, consideră că acesta este compus din sufixele *-eală* și *-nic*. În limbile slave (vz. slv. *pomienīnikū*), ca și în română (vz. *pomeanic* → *pomealnic* → *pomelnic*), sufixul simplu *-ienī*, inf. rom. *-eal(ă)* este o variantă a sufixelor *-īnī*, *-enī* [cf. rom. *-el*].

⁴ Vezi Graur (1929: 38), Hristea (1968: 40), Graur (1969: 330).

⁵ Vezi Ursu (2004, 2006, 2011).

⁶ Derivatele cu sufixul *-elnic* au fost excerptate din DLR (2010), MDA (2001–2003), DI (1957), Pontbriant (1862), Resmeriță (1924), Scriban (1939), Coman (1939), Ciușanu (1931), Bulgăr și Mares (1960, 1967), Udrescu (1967).

„(ne)navigabil”, *pomărelnic*, -ă „căruia îi plac mult fructele, poamele”, *poporelnic*, -ă „popular”, *potrivelnic*, -ă „care se potrivește cu cineva sau cu ceva; asemănător”, *prăselnic*, -ă (despre animale) „care se înmulțește repede; prolific”, *pricinelnic*, -ă „certăreț, arțăgos; bătauș”, *priveghe(a)lnic*, -ă „priveghetor”, *(ne)rânduielnic*, -ă „(ne)regulat”, *schitelnic*, -ă „care ține de un schit”, *sențelnic*, -ă „sensibil”, *socotelnic*, -ă „rațional”, *stăruielnic*, -ă „stăruitor”, *stimelnic*, -ă „stimabil”, *sucelnic*, -ă „care nu se ține de cuvânt; labil”, *științelnic*, -ă „științific”, *trudelnic*, -ă „truditor; care cere mult efort”, *umbrelnic*, -ă „care aduce sau care provoacă suferință, tristețe”, *urmărelnic*, -ă (despre oi) „care rămâne în urma turmei; care umblă răzleț”, *urzelnic*, -ă „genetic”, *văpăielnic*, -ă „ca de văpaie”, *vârtelnic*, -ă „care se învârtește”, *viețuielnic*, -ă „de viață”, *voințelnic*, -ă „convențional”, *vrufelnic*, -ă „neastâmpărat”, *zburăturelnic*, -ă „neastâmpărat” etc.

b) Derivate substantivale: *amăge(a)lnic*, -ă s. m. și f. „persoană care amăgește, înșală”, *birelnic*, -ă s. m. și f. „persoană care plătește taxă pentru locuință; chiriaș”, *botelnic* s. n. (la cal) „botniță”, *brașovelnic*, -ă s. m. și f. „persoană care spune snoave, fleacuri; flecar”, *brucelnic* s. n. „făcăleț cu care se mestecă mămăliga”; „unealtă de fier, ascuțită la un capăt, cu care se scormonesc cărbunii, ca să ardă mai bine”, *cuvântelnic* s. n. „dicționar”, *domnelnică* s. f. „biserica a Domnului”; „biserica de duminică”¹, *drumelnic*, -ă s. m. și f. „călător, drumeț”, *fețelnic* s. n. „gealau folosit la netezirea doagelor”, *mizelnic*, -ă s. m. și f. „mezin”, *mostotelnic* s. n. „buchet de busuioc”, *ochelnică* s. f. „vedere”, *popelnic* s. n. „lemn cu trei mici ramificații, folosit la unele jocuri de copii”, *pribelnic*, -ă s. m. și f. „persoană care pribegește”, *postelnică/postelnică* s. f. „cucuvea; bufniță”, *rămășelnic*, -ă s. m. și f. „datornic”, *scutelnic*² s. m. „tânăr nobil vasal, care purta scutul și celelalte arme ale cavalerului sau ale seniorului său; titlu purtat de tinerii nobili înainte de a deveni cavaleri; scutier, scutar”, *tocmelnic*, -ă s. m. și f. „persoană care se tocmește; persoană care este desemnată pentru rezolvarea unor litigii”, *urcelnic* s. n. (în credințe populare) „gaură prin care iese și intră strigoii în mormânt”, *viețuielnic*, -ă s. m. și f. „persoană care viețuiește într-un anumit loc; localnic” etc.

c) Derivate adverbiale: *afărelnic* „din afară”, *anuelnic* „anual”, *fîntelnic* „realmente”, *(ne)greșelnic* „(ne)greșit”, *(ne)îndoielnic* „(ne)încrezător, (ne)sigur”, *lege(a)lnic* „legal”, *lingușelnic* „lingușitor”, *obișnuielnic* (cu subiectul: *drepturi, legi, reguli, sisteme*) „în baza tradițiilor, fără a fi scris; cutumiar”, *pururelnic* „permanent; veșnic”, *sfielnic* „sfios”, *tânguielnic* „tânguitor”, *târzielnic* „târziu”, *temeielnic* „temeinic”, *timpurelnic* „temporar, provizoriu”.

În urma examinării acestui aspect, constatăm că, în limba română, cele mai numeroase derivate cu sufixul *-elnic* sunt formațiile adjectivale, fiind urmate de cele substantivale. În clasa din urmă, intră, în special, substantivele neutre (din registrul popular și regional), care denumesc diverse obiecte cu valoare instrumentală. De asemenea, nu este de neglijat nici categoria substantivelor cu trăsătura [+ Animat], obținute prin substantivizarea adjectivelor.

5. Baza de derivare a cuvintelor organizate cu sufixul *-elnic*

În limba română, formațiile cu afixul *-elnic* au ca temă de derivare elemente lexicale din clasa substantivului, a verbului și, mai rar, din cea a adjectivului și a adverbului.

a) Bază de derivare substantivală: *ajutorelnic*, -ă adj. „care este de ajutor; binevoitor; săritor la nevoie” < *ajutor* + suf. *-elnic*; *bobelnică* s. f. „femeie care dă în bobi; ghicitoare; bobăreasă” < *bob* + suf. *-elnică*; *chefelnic*, -ă s. m. și f., adj. „(om) petrecăreț” < *chef* + suf. *-elnic*; *ciufelnic*, -ă s. m. și f., adj. „(om) căruia îi place să-și bată joc de alții”; „(om) care

¹ Vezi etimologia și sensurile cuvântului *domnelnică* la Popușoi (2016: 127–131).

spune lucruri necuviincioase” < *ciuf* „om batjocoritor” + suf. *-elnic*; *fiorelnic*, -ă adj. „fioros” < *fior* + suf. *-elnic*; *meselnic*, -ă s. m. și f. „mesean (la nuntă); invitat la o petrecere” < *masă* + suf. *-elnic*; *odăielnic*, -ă/hodăielnic, -ă s. m. și f., adj. „(persoană) care umblă tot timpul pe la alții; haimana” < *odaie* + suf. *-elnic*; *omelnic*, -ă adj. „omenos” < *om* + suf. *-elnic*; *scutelnic* s. n. „adăpost” < *scut* + suf. *-elnic*; *șot(i)elnic*, -ă s. m. și f., adj. „(persoană) care face șotii” < *șotie* + suf. *-elnic*; *trebelnic*, -ă adj. „harnic, priceput” < *treabă* + suf. *-elnic*; *trupelnic*, -ă adj. „trupesc” < *trup* + suf. *-elnic*; *vârfelnic* s. m. „conducător, fruntaș” < *vârf* + suf. *-elnic* etc.

b) Bază de derivare verbală: *adorelnic*, -ă adj. „adorabil” < *adora* + suf. *-elnic*; *căielnic*, -ă s. m. și f., adj. „(persoană) care se căiește” < *căi* + suf. *-elnic*; *(ne)dovedelnic*, -ă adj. „(ne)demonstrabil” < *(ne)dovedi* + suf. *-elnic*; *hrăpelnic*, -ă s. m. și f., adj. „(om) hrăpăreț” < *hrăpi* „răpi” + suf. *-elnic*; *izvodelnic*, -ă adj. „izvodor, născocitor” < *izvodi* + suf. *-elnic*; *îndem(ă)nelnic*, -ă adj. „îndemânic” < *îndemâna* + suf. *-elnic*; *locuielnic*, -ă s. m. și f. „locuitor” < *locui* + suf. *-elnic*; *mântuielnic*, -ă adj. „mântuitor” < *mântui* + suf. *-elnic*; *oprelnic*, -ă adj. „care oprește, care împiedică ceva” < *opri* + suf. *-elnic*; *păstrelnic*, -ă adj. „păstrător” < *păstra* + suf. *-elnic*; *prepuelnic*, -ă adj. „bănuitor, neîncrezător, suspicios” < *prepune* „a bănui, a suspecta” + suf. *-elnic*; *rămâielnic*, -ă adj. „codaș” < *rămâne* + suf. *-elnic*; *rocoșelnic*, -ă s. m. și f., adj. „(persoană) care se răzvrățește; răzvrătit, răsculat, rebel” < *rocoși* „a se răzvrăți, a se răscula” + suf. *-elnic*; *smerelnic*, -ă s. m. și f., adj. „(persoană) care se smerește; smerit” < *smeri* + suf. *-elnic*; *supărelnic*, -ă s. m. și f., adj. „(persoană) care se supără; supărăcios” < *supăra* + suf. *-elnic*; *zărelnic*, -ă adj. „care se zărește” < *zări* + suf. *-elnic*; *zicelnic* s. n. „dicționar” < *zice* + suf. *-elnic* etc.

c) Bază de derivare adjectivală: *anuelnic*, -ă adj., adv. „anual” < *anu(al)* + suf. *-elnic*; *căpetelnic*, -ă adj. „de bază, capital, esențial, principal” < *capit(al)* + suf. *-elnic*; *durelnic*, -ă adj. „puternic, ferm” < *dur* + suf. *-elnic*; *începătorelnic*, -ă adj. „începător; de început” < *începător* + suf. *-elnic*; *joselnic*, -ă adj. „josnic” < *jos* + suf. *-elnic*; *lărgelnic*, -ă adj. „larg” < *larg* + suf. *-elnic*; *limbuțelnic*, -ă s. m. și f., adj. „(om) limbut” < *limbut* + suf. *-elnic*; *singurelnic*, -ă adj. „însingurat”; (Gram.) „singular”; (Log.) „individual” < *singur* + suf. *-elnic*; *timpurelnic*, -ă adj., adv. „temporar, provizoriu” < *timpur(iu)* + suf. *-elnic* etc.

d) Bază de derivare adverbială: *afărelnic* adv., adj. „din afară” < *afară* + suf. *-elnic*; *pururelnic*, -ă adj., adv. „permanent; veșnic” < *pururi* + suf. *-elnic*; *târzielnic*, -ă adj., adv. „(care se produce) cu întârziere; târziu; zăbavnic” < *târziu* + suf. *-elnic*.

Din faptele de limbă analizate, constatăm că de la baze substantivale s-au format substantive (animate/inanimate) și adjective; de la teme verbale s-au obținut adjective și substantive (care, de cele mai multe ori, au trăsătura [+Animat], fiind provenite din conversiunea adjectivului); de la baze adjectivale au derivat adjective, substantive (de natura celor de mai sus) și adverbe; de la teme adverbiale s-au format adverbe și adjective.

6. Structuri cu dublă (sau cu triplă) analiză

Adesea, lexemele structurate sufixal pot fi ambigue din punctul de vedere al organizării interne, având posibilitatea unei duble sau, mai rar, a unei triple derivări¹: fie de la rădăcina verbală, fie de la tema deverbală, fie de la baza substantivală propriu-zisă. Acest aspect poate fi urmărit, în special, în lucrările lexicografice, unde același cuvânt derivat, în funcție de sursa în care apare, este tratat etimologic diferit.

¹ Vezi și Avram (1989: 9–10), Vasiliu (1989: 18–20), Rădulescu Sala (2015: XXIV–XXV), Moroianu (2010: 160).

În cadrul derivatelor abordate aici, se întâlnesc câteva situații ale fenomenului în discuție.

a) Lexemele din această clasă sunt tratate ca fiind derivate atât de la verbe (cu suf. *-elnic*), cât și de la substantive deverbale (cu suf. *-nic*). Spre exemplu: *bănuielnic*, -ă „(persoană) care bănuiește; bănuitor” < *bănu* + suf. *-elnic/bănuială* + suf. *-nic*; *bârfelnic*, -ă „(persoană) care bârfește; bârfitor” < *bârfi* + suf. *-elnic/bârfeală* + suf. *-nic*; *cheltuielnic*, -ă „(persoană) care cheltuiește mult; cheltuitor” < *cheltui* + suf. *-elnic/cheltuială* + suf. *-nic*; *chiverniselnic*, -ă „(persoană) care știe să strângă, să păstreze bine (ceea ce câștigă)” < *chivernisi* + suf. *-elnic/chiverniseală* + suf. *-nic*; *mome(a)lnic*, -ă „(persoană) care momește, care ademenește cu lingușiri” < *mom* + suf. *-elnic/momeală* + suf. *-nic*; *risipelnic*, -ă „(persoană) care risipește; risipitor” < *risipi* + suf. *-elnic/risipeală* + suf. *-nic* etc.

După părerea noastră, în exemplele de mai sus, derivarea de la baza verbală (cu suf. *-elnic*) se justifică mult mai mult față de cea de la tema deverbale (cu suf. *-nic*). Întru susținerea acestei idei, aducem argumente de ordin logico-semantic, și anume: formațiile substantivale examinate au caracter de nume de agent¹, aflându-se într-un raport strâns cu verbul-predicat de factură tranzitivă. O relație cu verbul credem că există și în cazul derivatelor adjectivale care determină chiar și un nominal inanimat. Astfel, faptul că asemenea elemente lexicale echivalează cu adjective sinonime, formate cu certitudine de la verbe (cf. *întrebare bănuielnică* = *întrebare bănuitoare*, *vorbe momelnice* = *vorbe momitoare* etc.), le face pasibile de o derivare verbală.

De asemenea, sunt susceptibile de o dublă interpretare morfematică și unele lexeme care ar putea avea ca bază de derivare fie un verb intransitiv sau reflexiv, fie un substantiv deverbal. Spre exemplu: *cârcotelnic*, -ă „(persoană) care cârcotește; cârcotaș” < *cârcoti* + suf. *-elnic/cârcoteală* + suf. *-nic*; *cârtelnic*, -ă „(persoană) care cârtește; cârcotaș” < *cârți* + suf. *-elnic/cârteală* + suf. *-nic*; *codelnic*, -ă „(persoană) care se codește, iezită; iezitant, coditor” < *codi* + suf. *-elnic/codeală* + suf. *-nic*; *îndoielnic*, -ă², „(persoană) care se îndoiește de ceva; neîncrezător” < *îndoi* + suf. *-elnic/îndoială* + suf. *-nic*; *șovăielnic*, -ă „(persoană) care șovăie; șovăitor, ezitant, nehotărât” < *șovăi* + suf. *-elnic/șovăială* + suf. *-nic*; *tânguielnic*, -ă „(persoană) care se tânguiește” < *tângui* + suf. *-elnic/tânguială* + suf. *-nic* etc.

Ca și în exemplele anterioare, este evidentă relația dintre derivat și verbul-predicat, relație care reiese din posibilitatea formațiilor substantivale de a ocupa poziția de subiect (cu rolurile tematice specifice acestuia) și din capacitatea derivatelor adjectivale (animate/inanimate) de a avea drept corespondent un sinonim adjectival, provenit de la o bază verbală (cf. *persoană șovăielnică* = *persoană șovăitoare*, *minte cârcotelnică* = *minte cârcotitoare*, *cântec tânguielnic* = *cântec tânguitor* etc.).

Prin urmare, în procesul analizei morfematice, în cele două situații anterioare, se preferă (cu mici excepții) structura *verb* + suf. *-elnic*.

b) Lexemele din această categorie sunt analizate ca fiind derivate atât de la verbe, cât și de la substantive propriu-zise. În ambele ipostaze, sufixul este același: *-elnic*. Spre exemplu: *bârfelnic*, -ă < *bârfi/bârfă* + suf. *-elnic*; *cinstelnic*, -ă < *cinsti/cinste* + suf. *-elnic*; *clipelnic*, -ă < **clipi/clipă* + suf. *-elnic*; *doselnic*, -ă < *dosi/dos* + suf. *-elnic*; *pripelnic*, -ă

¹ Vezi și Hristea (1968: 39): „Având în vedere că *bănuielnic* se apropie din punct de vedere semantic de numele de agent, mult mai plauzibilă ni se pare derivarea lui de la verbul *bănu* cu suf. *-elnic*”, decât cea de la substantivul postverbal *bănuială* + suf. *-nic*.

² Când însă *îndoielnic*, -ă este un adjectiv care determină un nominal inanimat (ex.: *decizie îndoielnică*), atunci acesta are sensul „care provoacă îndoială” și se organizează cu un substantiv deverbal (*îndoială* + suf. *-nic*).

< *pripi/pripă* + suf. *-elnic*; *risipelnic*, *-ă* < *risipi/risipă* + suf. *-elnic*; *scârbelnic*, *-ă* < *scârbi/scârbă* + suf. *-elnic*; *sfădelnic*, *-ă* < *sfădi/sfadă* + suf. *-elnic*; *stropelnic* < *stropi/strop* + suf. *-elnic* etc.

În asemenea cazuri, pentru alegerea variantei optime de derivare, se recomandă a ține seama de semantismul cuvântului. Astfel, dacă accentul logic cade pe acțiune, atunci structura derivatului va fi verbală, iar elementul purtător de sens din definiție va fi, de regulă, unul verbal. Spre exemplu: *bârfelnic*, *-ă* „(persoană) care bârfește” < *bârfi* + suf. *-elnic*; *pripelnic*, *-ă* „(persoană) care se pripește” < *pripi* + suf. *-elnic*; *risipelnic*, *-ă* „(persoană) care risipește” < *risipi* + suf. *-elnic*; *sfădelnic*, *-ă* „(persoană) care se sfădește” < *sfădi* + suf. *-elnic*; *stropelnic* s. n. „prafatoriță de fierărie (adică ustensilă cu care se stropesc cărbunii încinși)” < *stropi* + suf. *-elnic*. Când însă accentul logic al derivatului cade pe nume, atunci acesta se va organiza cu un substantiv propriu-zis, iar elementul purtător de sens din definiție va fi un nume. Spre exemplu: *cinstelnic*, *-ă* „vrednic de cinste” < *cinste* + suf. *-elnic*; *clipelnic*, *-ă*¹ „de o clipă; care nu ține decât o clipă” < *clipă* + suf. *-elnic*; *doselnic*, *-ă* „care este în partea din dos; dosnic, ascuns” < *dos* + suf. *-elnic*; *scârbelnic*, *-ă* „care provoacă scârbă, dezgust” < *scârbă* + suf. *-elnic* etc.

c) Unele dintre lexemele examinate se pretează la o triplă analiză morfematică: *vb.* + suf. *-elnic/subst. propriu-zis* + suf. *-elnic/subst. deverbal* + suf. *-nic*. Spre exemplu: *bârfelnic*, *-ă* < *bârfi/bârfă* + suf. *-elnic/bârfeală* + suf. *-nic*; *pripelnic*, *-ă* < *pripi/pripă* + suf. *-elnic/pripeală* + suf. *-nic*; *risipelnic*, *-ă* < *risipi/risipă* + suf. *-elnic/risipeală* + suf. *-nic* etc.

După părerea noastră, dat fiind faptul că derivatele de la (c) (de altfel, ca și cele de la a) pot fi subiecte cu roluri tematice proprii acestuia sau adjective care echivalează cu sinonime adjectivale, provenite de la verbe, se justifică derivarea lor de la baza verbală și de la sufixul *-elnic*.

7. Valori semantice ale sufixului *-elnic*

Fiind un sufix lexical, afixul *-elnic* este purtător de diverse valențe semantice. Pentru derivatele adjectivale, valorile predominante ale sufixului sunt:

– calificativă: *adorelnic*, *-ă* „adorabil”, *amelnic*, *-ă* „drăgăstos”; „plăcut”, *asuprelnic*, *-ă* „asupritor, apăsător, chinuitor”, *chefelnic*, *-ă* „petrecăreț”, *durelnic*, *-ă* „puternic, ferm”, *feciorelnic*, *-ă* „fecioresc, neprihănit”, *hrăpelnic*, *-ă* „hrăpăreț”, *începătorelnic*, *-ă* „începător; de început”, *îndem(â)nelnic*, *-ă* „îndemânatic”, *joselnic*, *-ă* „josnic”, *limbuțelnic*, *-ă* „limbut”, *migoroșelnic*, *-ă* „migălos”, *pribelnic*, *-ă* „pribeag”, *(ne)prielnic*, *-ă* „(ne)favorabil”, *prisoselnic*, *-ă* „prisositor; superfluu”, *simțelnic*, *-ă* „sensibil”; „senzual”, *slugărelnic*, *-ă* „slugarnic; serviabil”, *urgelnic*, *-ă* „plin de urgie; mâniaș, furios”, *zbuciumelnic*, *-ă* „zbuciumat” etc.;

– temporalitatea: *anuelnic*, *-ă* „anual”, *clipelnic*, *-ă* „de o clipă; care nu ține decât o clipă; instantaneu, subit”, *pururelnic*, *-ă* „permanent; veșnic”, *timpurelnic*, *-ă* „temporar, provizoriu”, *târzielnic*, *-ă* „târziu”;

– spațialitatea: *afărelnic* „din afară”, *apropielnic*, *-ă* „apropiat”, *lătorelnic*, *-ă* „lateral”, *năuntrelnic*, *-ă* „interior”;

– gradația (vz. *treptelnic*, *-ă* „treptat, gradual”).

Pentru derivatele substantivale (printre care fac parte și adjectivele substantivizate), valențele semantice ale sufixului sunt:

¹ În DLR (2010), lexemul *clipelnic* este redactat la verbul *a clipi*. Acest mod de abordare duce însă la obținerea unui alt sens, și anume: „care clipește”.

– nume de agent: *bobelnică* s. f. „femeie care dă în bobi; ghicitoare; bobăreasă”, *boțelnic*, -ă s. m. și f. „persoană care face năzbâtii, boațe”, *buldușelnic*, -ă s. m. și f. „persoană care fură; hoțoman”, *povestelnic*, -ă s. m. și f. „persoană care povestește; povestitor”, *prăselnic*, -ă s. m. și f. „persoană care prășește; prășitor”, *proceselnic*, -ă s. m. și f. „persoană care are mania de a intenta procese juridice; procesoman”, *slovelnic* s. m. „copist de manuscrise; scriitor”, *snovelnic*, -ă s. m. și f. „persoană care face pozne, glume; poznaș”, *sporovelnic*, -ă s. m. și f. „persoană care vorbește mult; flecar, palavragiu”, *șozelnic*, -ă s. m. și f. „persoană care face pozne, glume; poznaș” etc.;

– instrumental:

a) instrument obiectual: *brucelnic* s. n. „făcăleț cu care se mestecă mămăliga”; „unealtă de fier, ascuțită la un capăt, cu care se scormonesc cărbunii, ca să ardă mai bine”, *butelnic/budelnic* s. n. „burghiu mic; sfredel”, *crucelnic* s. n. „lemnul care se reazemă pe caracterele războiului de țesut și de care atârnă ițele; fuscel”; „vârtelniță”, *dârjelnic* s. n. „mai de bătut cânepa”, *măjelnic* s. n. „cântar”, *mestelnic* s. n. „făcăleț”, *motovelnic* s. n. „ustensilă cu ajutorul căreia se deapănă firele (folosite la țesut) de pe bobină într-un scul; vârtelniță, depănătoare; (ccr) scul”, *rostelnic* s. n. „numele unei unelte de tâmplărie, nedefinită mai îndeaproape”, *spițelnic* s. n. „sfredel folosit de rotar, pentru a face în căpățâna roții găurile în care se vâra spițele” etc.;

b) instrument spiritual-intelectual: *cuvântelnic* s. n. „dicționar”, *zicelnic* s. n. „dicționar”;

c) instrument gramatical: *numelnic* s. n. „nominal”, *singurelnic* s. n. „singular”, *temeielnic* s. n. „gradul pozitiv”, *tocmelnic* s. n. „modul condițional”;

– peiorativ¹: *cheltuieľnic*, -ă s. m. și f. „persoană care cheltuiește mult; cheltuitor, risipitor”, *femeielnic* s. m. „bărbat afemeiat”, *muiereľnic* s. m. „bărbat afemeiat”, *odăielnic*, -ă/hodăielnic, -ă s. m. și f. „persoană care umblă tot timpul pe la alții; haimana”.

Pentru derivatele adverbiale, valorile de bază ale sufixului sunt:

– modalitatea: *(ne)greșelnic* „(ne)greșit”, *(ne)îndoielnic* „(ne)încercător, (ne)sigur”, *lege(a)ľnic* „legal”, *lingușelnic* „lingușitor”, *obișnuielnic* (cu subiectul: *drepturi, legi, reguli, sisteme*) „în baza tradițiilor, fără a fi scris; cutumiar”, *sfielnic* „sfios”, *simțelnic* „senzual”, *tânguieľnic* „tânguitor”, *temeielnic* „temeinic”;

– temporalitatea: *anuelnic* „anual”, *purureľnic* „permanent; veșnic”, *târzielnic* „târziu”, *țimpureľnic* „temporar, provizoriu”;

– spațialitatea (vz. *afărelnic* „din afară”);

– efectivitatea (vz. *ființelnic* „realmente”);

– certitudinea (vz. *neîndoielnic* „cu siguranță; în mod cert”).

Dat fiind faptul că cele mai multe derivate cu sufixul *-elnic* fac parte din clasa morfologică a adjectivului, o bună parte dintre formațiile lexicale organizate cu acest afix au valoare calificativă. De asemenea, este semnificativ și numărul derivatelor substantivale cu valențe de nume de agent și de instrumental. Diversitatea semantismului exprimat de sufixul *-elnic* în derivatele românești îl îndreptățește a fi considerat un potențiator semantic și un intensificator al bazei. Din acest motiv, a fost productiv în limba standard și mai este activ în vorbirea populară și în cea regională, unde dominantă o constituie expresivitatea și transparența semantică.

¹ Vezi și Creța (1967: 189).

8. Aspecte lexico-stilistice

Cele mai multe derivate cu sufixul *-elnic* au apărut în secolul al XIX-lea. În această perioadă, afixul analizat este perceput ca unul neologic, figurând printre sufixele „la modă la scriitori”¹. Această uzitare a sufixului este determinată, în mare parte, de valorile lui stilistice, pe care le atribuie derivatelor. Formațiile lexicale cu sufixul *-elnic* exprimă, adesea, vădite valențe poetice și un grad mult mai înalt de expresivitate, în comparație cu sinonimele lor (nearhaice) (*îndoielnic* vs *nesigur*, *sfielnic* vs *timid*, *șovăielnic* vs *ezitant*, *tânguielnic* vs *jalnic*, *târzielnic* vs *tardiv*, *văpăielnic* vs *impetuos* etc.) sau față de vocabulele structurate cu sufixe corespondente (*apropielnic* vs *apropiat*, *asuprelnic* vs *asupritor*, *favorelnic* vs *favorabil*, *firelnic* vs *firesc*, *hrăpelnic* vs *hrăpăreț*, *îndem(â)nelnic* vs *îndemânatic*, *schitelnic* vs *schitean*, *slugărelnic* vs *slugarnic*, *supărelnic* vs *supărăcios* etc.). Afectivitatea, dar și fluiditatea, melodicitatea derivatelor din această categorie sunt date și de accentul transferat pe sufix (*adorélnic* vs *adorabil*, *dosélnic* vs *dósnic*, *vesélnic* vs *vésel* etc.). De asemenea, afixul în discuție poate conferi derivatelor precizie în exprimarea unor însușiri (*feciorelnic* vs *fecioresc*, unde primul adjectiv are o specializare semantică mult mai restrânsă față de cel din urmă).

9. Concluzii

Ca aspecte definitorii pentru lexemele structurate cu sufixul *-elnic*², putem menționa că frecvența și aria de răspândire a acestora diferă sub aspect diacronic și stilistico-funcțional. Astfel, primele formații pe teren românesc din această categorie apar pe la mijlocul secolului al XVII-lea, reprezentând creații lexicale după model sufixal slav. În următoarele două veacuri, procesul derivativ cu sufixul în discuție cunoaște o amploare tot mai mare. În limba actuală însă, acesta este un afix perimat, fiind înlocuit, în mare parte, cu sufixe corespondente specifice limbii comune (*-at*, *-atic*, *-ăcios*, *-ăreț*, *-ean*, *-esc*, *-bil*, *-nic*, *-tor* etc.). Printre lexemele active în limba standard, figurează: *bănuielnic*, *-ă*, *feciorelnic*, *-ă*, *îndoielnic*, *-ă*, (*ne*)*prielnic*, *-ă*, *sfielnic*, *-ă*, *șovăielnic*, *-ă*. Sufixul persistă însă în limba populară și, mai ales, la nivel regional, unde predomină elementul arhaic.

Din punct de vedere stilistic, acesta excelează prin expresivitate și prin precizia definirii, de aceea a fost preferat în secolul al XIX-lea de mulți scriitori.

Cele mai numeroase vocabule cu sufixul de față fac parte din clasa morfologică a adjectivului, urmată de cea a substantivului și, mai rar, de cea a adverbului și derivă de la teme verbale, substantivale, adjectivale și adverbiale.

Abrevieri: bg. = bulgară, pol. = poloneză, rs. = rusă, slv. = slavonă, ucr. = ucraineană, vsl. = vechea slavă.

SURSE

Bianu, Ioan, Nerva Hodoș, 1903, *Bibliografia românească veche 1508–1830* [BRV I], tom. I (1508–1716), București, Editura Atelierele Socec & Co.

¹ Precizare făcută de redactorii DA-ului, la lexemul *făptelnic*, vezi DLR (2010).

² Din lipsă de spațiu, nu am putut prezenta lista derivatelor în discuție cu etimologia lor, precum și informații despre prima atestare și despre registrul funcțional, acestea urmând să fie abordate în altă lucrare.

- Chivu, Gheorghe, Magdalena Georgescu, Magdalena Ioniță, Alexandru Mareș, Alexandra Roman-Moraru (eds.), 1979, *Documente și însemnări românești din secolul al XVI-lea*, București, Editura Academiei.
- Chrestomație română*, 1891, Texte tipărite și manuscrise (sec. XVI–XIX), dialectale și populare, cu o introducere, gramatică și un glosar româno-francez de M. Gaster, vol. I, Leipzig – București, F. A. Brockhaus–Socec & Co.
- Coresi Diaconul, 1903, *Fragment din Molitvenicul diaconului...*, în *Prinos lui D. A. Sturza*, București, [s. a.], p. 235–276.
- Coresi Diaconul, 1969, *Liturgierul lui Coresi*, Text stabilit, studiu introductiv de Al. Mareș, București, Editura Academiei.
- Etiopice*, Traducere de pe la 1772 din limba elinească de Toma Dimitriu, logofătul mitropoliei din Iași. Manuscris Biblioteca Academiei Române.
- Kogălniceanu, Mihail, 1872, *Cronicele României sau Letopisețele Moldaviei și Valahiei* [LET. I], tom. I, București, Imprimeria Națională.
- Pamfile, Tudor, 1914, *Sărbătorile la români. Crăciunul*, Studiu etnografic, București, Viena, Librăriile Socec & Comp. și C. Sfetea, Leipzig, Otto Harrassowitz, Gerold & Comp.
- Pann, Anton, 1967, *Povestea vorbii*, vol. I, București, Editura pentru Literatură.
- Un fragment din cel mai vechi molitvenic românesc*, 1922, Publicat de Nicolae Drăganu în *Dacoromania*, II, p. 254–327.

BIBLIOGRAFIE

- Avram, Mioara, 1989, „Introducere în studiul sufixelor”, în Laura Vasiliu, *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. III, *Sufixe. 1. Derivarea verbală*, București, Editura Academiei Române, p. 5–13.
- Creța, Zorela, 1967, „Sufixe peiorative”, în Alexandru Graur, Mioara Avram (eds.), *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română*, vol. IV, București, Editura Academiei, p. 177–194.
- Dimitrescu, Florica (coord.), 1978, *Istoria limbii române*, București, Editura Didactică și Pedagogică.
- Graur, Alexandru, 1929, *Nom d'agent et adjectif en roumain*, Paris, Champion.
- Graur, Alexandru, 1969, „Suffixes roumains élargis”, *Revue roumaine de linguistique*, XIV, 4, p. 327–332.
- Hristea, Theodor, 1968, *Probleme de etimologie. Studii. Articole. Note*, București, Editura Științifică.
- Iordan, Iorgu, 1943, *Limba română actuală. O gramatică a „greșelilor”*, București, Editura Socec & Co., S. A. R.
- Moroianu, Cristian, 2010, „Etimologia multiplă internă, între certitudine și posibilitate”, în Gheorghe Chivu, Oana Uță Bărbulescu (eds.), *Studii de limba română. Omagiu profesorului Grigore Brâncuș*, București, Editura Universității din București, p. 155–168.
- Pascu, George, 1916, *Sufixe românești*, București, Librăriile Socec & Co.
- Popușoi, Carolina, 2016, „Anotări lingvistice pe marginea unui document din secolul al XIX-lea”, *Limba română*, LXV, 1, p. 127–138.
- Rădulescu Sala, Marina, 2015, „Introducere”, în Marina Rădulescu Sala (coord.), *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. IV, partea 1, *Sufixe. Derivarea nominală și adverbială*, București, Editura Academiei Române, p. XVII–XXXII.
- Tudose, Claudia, 1978, *Derivarea cu sufixe în româna populară*, București, Editura Universității din București.
- Ursu, Neculai Alexandru, Despina Ursu, 2004, 2006, 2011, *Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare (1760–1860)*, vol. I–III, Iași, Editura Cronica.

Vasiliu, Laura, 1989, *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. III, *Sufixe. 1. Derivarea verbală*, București, Editura Academiei Române, p. 15–26.

DICȚIONARE ȘI GLOSARE

- Bulgăr, Gheorghe (coord. vol. I), 1960, Lucreția Mareș (coord. vol. II), 1967, *Lexic regional*, vol. I–II, I: București, Editura Academiei Române; II: București, Editura Științifică.
- Ciașanu, G. F., 1931, *Glosar de cuvinte din județul Vâlcea*, București, Imprimeria Națională.
- Coman, Petre, 1939, *Glosar dialectal*, București, Monitorul oficial și Imprimeria Națională.
- Dicționar invers* [DI], 1957, București, Editura Academiei Române.
- Dicționarul explicativ al limbii române* [DEX], 2009, ediția a II-a, revăzută și adăugită, tiraj nou, București, Editura Univers Enciclopedic Gold.
- Dicționarul limbii române* [DLR], 2010, vol. I–XIX, ediție anastatică, București, Editura Academiei Române.
- Дьяченко, Григорий, 2009, *Полный церковнославянский словарь*, Москва, Издательство „Отчий Дом”.
- Micul dicționar academic* [MDA], 2001, 2002, 2003, 2003, vol. I–IV, București, Editura Univers Enciclopedic.
- Miklosich, Franz, 1885, *Dictionnaire abrégé de six langues slaves (russe, vieux-slave, bulgare, serbe, tchèque et polonais)*, St. Pétersbourg et Moscou, Vienne, Librairie de la société M. O. Wolff, Guillaume Braumüller.
- Miklosich, Franz, 1963, *Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum*, Aalen, Scientia Verlag.
- Pontbriant, Raoul, 1862, *Dicționar româno-frances*, București, Göttingen, Paris, Leipzig, Adolf Ulrich, Gustave Bossange & C-ia, E. F. Steinacker.
- Resmeriță, Alexandru, 1924, *Dicționarul etimologico-semantic al limbei române*, Craiova, Institutul de Editură „Ramuri”.
- Scriban, August, 1939, *Dicționaru limbii românești*. (Etimologii, înțelesuri, exemple, citațiuni, arhaizme, neologizme, provincializme), Iași, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună”.
- Семенов, А. В., 2003, *Этимологический словарь русского языка. Русский язык от А до Я*, Москва, Издательство „ЮНБЕС”.
- Tiktin, H., *Rumänisch-deutsches Wörterbuch* [TDRG], 1986, 1988, 1989, band I–III, Otto Harrassowitz, Wiesbaden, Überarbeitete und ergänzte Auflage von Paul Miron.
- Udrescu, D., 1967, *Glosar regional Argeș*, București, Editura Academiei.

A RETREATING SUFFIX: *-ELNIC*

(Abstract)

Across Romance, one of the characteristics of Romanian is the presence of words derived by means of the suffix *-elnic*. The first Romanian words derived by means of this suffix date from the mid 17th century, acting as new words formed on a Slavic suffixal pattern. Most of these words are adjectives, but also nouns and, in rarer cases, adverbs, and their root can be a verb, a noun, an adjective and an adverb. In contemporary Romanian, the suffix *-elnic* is old-fashioned, being mostly replaced with common language corresponding affixes. The suffix however is still present in non-standard language, and especially at regional level, where the archaic element is more prominent. Stylistically, it is par excellence very expressive, having precise defined terms.